

NOTE ȘI COMENTARII

UN MORMÂNT PREISTORIC DESCOPERIT LA SUCEAVA - "DEALUL ZAMCA"

Ion Mareș

În partea de nord-vest a orașului Suceava se află Dealul Zamca, pe platoul căruia este amplasată mănăstirea Zamca. La aproximativ 400 m, în partea de est a acesteia, pe strada Rezervorului (la cca. 150 m de Turnul de Apă) (fig. 1), s-au săpat în anul 1993 fundațiile unei construcții, cu această ocazie fiind distrus un mormânt care conținea un schelet uman¹.

În urma observațiilor noastre - efectuate la fața locului după ce săpăturile atinseseră nivelul solului galben (1,10 m adâncime) - s-au putut reconstitui câteva date legate de această descoperire². În acest sens, s-a constatat că era un mormânt plan de înhumăție cu un schelet uman³ (matur, probabil bărbat), puternic chircit pe latura dreaptă și orientat pe direcția NNW-SSE.

Groapa mormântului, de formă aproximativ ovală, a fost săpată inițial de la -0,20 m, de la nivelul solului actual, până la adâncimea de 0,96 m, aproape de baza solului brun-gălbui. Pământul de umplutură, al gropii respective, era format dintr-un sol amestecat, de culoare neagră-cenușie, cu lentile de pământ brun-gălbui și bucățele mici de calcar.

În acest mormânt s-a găsit un singur obiect de inventar și anume un topor-ciocan cu ceafa cilindrică (fig. 2), confecționat din graniodiorit⁴. Toporul a fost lucrat cu multă precizie, întreaga lui suprafață fiind șlefuită, muchia este de formă ovală în secțiune (prezintă o știrbitură recentă), iar pe tăișul ușor arcuit se pot observa urme de folosire din vechime. Gaura pentru coadă a fost perforată din ambele sensuri (dinspre latura exterioară și din cea interioară) și are o formă bitronconică, cu bazele mici amplasate în interior.

Piesa are următoarele dimensiuni: 10,5 cm, grosimea maximă 4,7 cm, lățimea tăișului 4,5 cm, diametrul muchiei 3-3,4 cm, diametrul găurii pentru coadă (pe latura exterioară) 1,9 cm și (pe latura interioară) 1,6-1,7 cm.

Pentru încadrarea cronologică a acestui mormânt dispunem de puține informații. Luând în considerație faptul că este vorba de un mormânt plan de înhumăție, cu scheletul chircit (nu s-au semnalat urme de ocră sau alte elemente - o eventuală construcție din bârne, scânduri, lespezi, sau de rogojină, dar nu excludem ca ele să fi fost prezente, însă aceste urme să nu fi fost sesizate de lucrători) și cu un singur obiect de inventar care face o datare mai largă, noi includem această descoperire - cu rezerva cuvenită - în perioada de tranziție la

epoca bronzului sau, eventual, în prima parte a epocii bronzului, fără a putea stabili cărei culturi îi aparține.

Toporul-ciocan își găsește analogii atât în perioada de tranziție la epoca bronzului⁵ cât și în epoca bronzului⁶, fiind răspândit pe un spațiu mai mare.

Semnalăm, de asemenea, existența aici a unui alt mormânt amplasat la 4,60 m spre nord de primul, fiind remarcat prin prezența câtorva oase umane, secționate de hârleț, aflate în profilul gropii fundației. Nu poate fi exclusă nici posibilitatea existenței unei necropole în acest punct⁷.

În urma cercetărilor de suprafață efectuate pe Dealul Zamca au fost descoperite, în perimetrul de nord-est al platoului dealului, fragmente ceramice care pot fi datate în următoarele perioade: neolitic (cultura ceramicii liniare), prima epocă a fierului (Hallstatt?), a doua epocă a fierului (La Tène) și epoca feudală (sec. XVI-XVII⁸, fig. 1). S-a remarcat, de asemenea, și o mică alveolare care poate proveni de la un eventual șanț de apărare, aplatizat în mare parte de lucrările agricole.

Suntem convinși că efectuarea unor cercetări arheologice în acest punct va duce atât la clarificarea datării mormântului distrus cât și la stabilirea existenței unei eventuale necropole.

NOTE

1. Descoperirea mormântului ne-a fost semnalată de Simon Ivanov, maestru la Societatea Civică SRL din Suceava, coordonatorul lucrărilor de aici (vezi Ion Mareș, *Situri istorice sub buldozere*, în *Bucovina literară*, nr. 4/43, anul IV, Suceava, 1994, p. 40).

2. Reconstituirea amplasării scheletului în mormânt s-a făcut după datele furnizate de lucrătorii care au săpat groapa de fundație. Dimensiunile precizate în text (referitoare la mormânt) au fost determinate prin studierea profilului de est al fundației. La aceste investigații a participat și colega noastră Paraschiva-Victoria Batariuc, căreia îi mulțumim și pe această cale pentru ajutorul acordat.

3. Oasele scheletului au fost aruncate odată cu pământul săpat, fiind recuperată numai o jumătate de calotă craniană și un femur.

4. Conține: feldspați, calcit, plagioclazi, hornblendă, cuarț (determinarea piesei a fost făcută de Petronela Feibel, geolog la Secția de Științe ale Naturii din cadrul Muzeului Bucovinei, căreia îi mulțumim și pe această cale).

5. Un topor asemănător a fost descoperit la Mihailovka, datat în cultura lamnaia (O.G. Șapoșnikova, *lamna cul'tura*, în *Arheologija Ukrains'koj RSR*, vol. I, "Naukova Dumka", Kiiv, 1971, p. 265, fig. 76/2).

6. O piesă asemănătoare s-a descoperit în stratul culturii Monteoru din așezarea de la Mândrișca, punctul "Titelca Morăriei" (Gh. Bichir și Eug. Dogan, *Săpături arheologice la Mândrișca*, în *Materiale*, VIII, 1962, p. 294, fig. 5/1). Două topoare-ciocan, asemănătoare tipului nostru, se află în colecțiile Muzeului Bucovinei (sala II, vitrina 1) și care pot fi atribuite atât perioadei de tranziție la epoca bronzului cât și epocii bronzului, dar, lipsind datele referitoare la contextul și locul descoperirii nu se pot face precizări mai exacte (vezi Mircea Ignat *Epoca bronzului și a Hallstattului timpuriu în județul Suceava*, în *Thraco-Dacica*, II, 1981, p. 133-134).

7. O necropolă plană de incinerare, cu peste 100 de morminte, a fost cercetată în punctul "Parcul Cetății" (Platoul Cimitirului) din orașul Suceava; acest cimitir este datat în neoliticul final și se presupune aici o zonă de contact între elementele cucuteniene, amforelor sferice și Horodiștea-Gorodsk

(Nicolae Ursulescu), *Contribuția cercetărilor arheologice din județul Suceava la cunoașterea evoluției neo-eneoliticului din Moldova*, în *Suceava*, XIII-XIV, 1986-1987, p. 72-73) iar fragmentele ceramice, găsite în morminte, prezintă un amestec de elemente Gorodsk și ale amforelor sferice (Idem, *Apariția înmormântărilor tumurale și a incinerăției la est de Carpați*, în *MemAnt*, XIX, 1994, p. 196). Un mormânt cu ocru, datat în epoca complexului Horodiștea-Erbiceni-Foltești, a fost descoperit în cartierul Burdujeni din orașul Suceava (Paraschiva-Victoria Batariuc, *Un mormânt din perioada de tranziție de la neolitic la epoca bronzului descoperit la Suceava*, în *Suceava*, X, 1983, p. 835-840); alte două morminte, aparținând culturii amforelor sferice, au fost cercetate în zona Spitalului județean (Grigore Foit, *Două morminte ale culturii amforelor sferice descoperite la Suceava (I)*, în *Suceava*, III, 1973, p. 217-227).

8. Mugur Andronic, Paraschiva-Victoria Batariuc, *Contribuții la cunoașterea evoluției habitatului uman în zona limitrofă a orașului Suceava în Suceava*, XVII-XVIII-XIX, 1990-1991-1992, p. 18, nr. XLV. Identificarea așezării din epoca La Tène, cât și a unui probabil șanț de apărare, s-a făcut în urma periegezei întreprinsă în anul 1994 de către Mircea Ignat, Dumitru Boghian, Ion Mareș și studentul Constantin Emil Ursu (materialele se păstrează la Muzeul Bucovinei și la Catedra de Istorie veche de la Universitatea "Ștefan cel Mare" din Suceava).

LISTA FIGURILOR

Fig. 1 Harta orașului Suceava cu punctul "Dealul Zamca".

Fig. 2 Topor-ciocan confecționat din graniodiorit descoperit în mormântul plan de inhumație din punctul "Dealul Zamca".

UN TOMBEAU PRÉHISTORIQUE DÉCOUVERT A SUCEAVA - "DEALUL ZAMCA"

RÉSUMÉ

En 1993, à la suite des travaux de construction effectués du point "Dealul Zamca", on a détruit un tombeau plan d'inhumation qui contenait un squelette recroquevillé du côté droit et orienté vers le NNV-SSE. Dans ce tombeau on a découvert une hache-marteau en graniodiorite avec la table cylindrique (fig. 2).

Compte tenant autant des conditions fortuites de cette découverte que de l'existence de peu de repères pour la datation ce tombeau a été situé dans la période de transition vers l'Âge du bronze, ou bien dans la première étape de l'Âge du bronze, sans aucune autre précision.

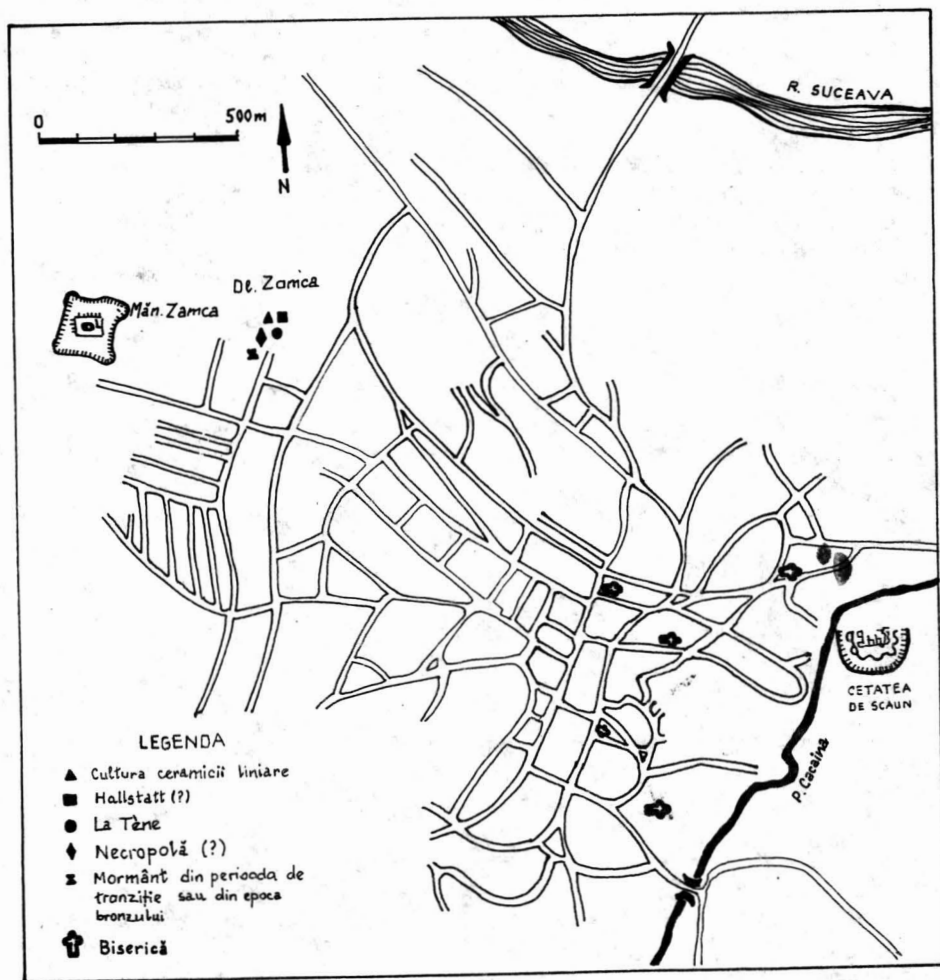

Fig. I

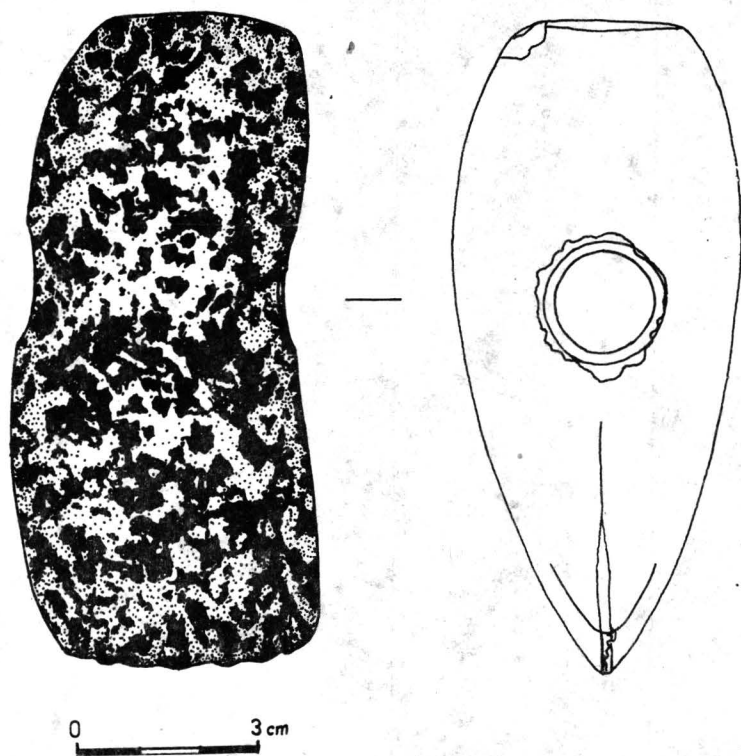

Fig. II